

פרשה ומדרש

4. פרשת וירא, מקורות לחלוקה

ותרא שרה את בן הגר המצרית". אמר רבי שמעון בן יוחאי: רבי עקיבא היה אומר בו דבר לגנאי, ואני אומר בו דבר לשבח.

דרש רבי עקיבא (בראשית כ"א) "ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק", אין "מצחק" אלא גלוי עריות, היך מה דאת אמרת: (בראשית ל"ט): "בא אלי העבד העברי אשר הבאת לנו לצחק בי". מלמד שהיתה אמנו שרה רואה אותו לישמעאל מכביש גנות וצד נשי אנשים ומענה אותו.

תני, רבי ישמעאל אומר: אין הלשון הזה של צחוק אלא עבודת כוכבים, שנאמר (שמות ל"ב): "וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק". מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל בונה בימוסיות וצד חגבים ומקריב עליהם.

רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אין הלשון הזה צחוק אלא לשון שפיכות דמים, היך מה דאת אמר (שמואל ב' ב'): "יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו".

רבי עזריה משום רבי לוי אמר: אמר ליה ישמעאל ליצחק: נלך ונראה חלקינו בשדה, והיה ישמעאל נוטל קשת וחצים ומורה כלפי יצחק, ועושה עצמו כאילו מצחק, הדא הוא דכתיב (משלי כ"ו): "כמתלהל היורה זקים וגו' כן איש רמה את רעהו ואומר הלא מצחק אני".

ואומר אני בו דבר לשבח, אין לשון הזה של צחוק אלא לשון ירושה, שבשעה שנולד אבינו יצחק היו הכל שמחים, אמר להם ישמעאל: שוטים אתם, אני בכור ואני נוטל פי שנים. שמתשובת אמנו שרה לאברהם "כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני" אתה למד. כי לא יירש עם בני, אפילו שאינו יצחק, "ועם יצחק", אף על פי שאינו בני, קל וחומר "עם בני עם יצחק".

בראשית פרק כא

(ט) וּתְרָא שְׂרָה אֶת־בְּרִהְגֵר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק:

(י) וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרָשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירָשׁ בְּרִהָאִמָּה הַזֹּאת עִם־בְּנֵי עַם־צְחָק:

(יא) וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֹדֶת בְּנוֹ:

(יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אֲלֵיגַרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנְּעַר וְעַל־אִמְתְּךָ כֹּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר אֶלְיָךְ שְׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקְרָא לָהּ זֶרַע:

(יג) וְגַם אֶת־בְּנוֹ הָאִמָּה לְגוֹי אֲשִׁימְנוּ כִּי זֶרַעָהּ הוּא:

(יד) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם | בְּבֹקֶר וַיִּקְחֶלֶם וְחַמַּת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הַגֵּר שֵׁם עַל־שְׁכָמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחַהּ וַתֵּלֶךְ וַתִּתַּע בְּמִדְבַר בְּאֵר שָׁבַע: